

AVANTGARDEN

STILLINGEN I ITALIA

Situasjonen i Middelhavet er framleis preget av alliert forsiktighet. En får det inntrykk at de engelske og amerikanske generaler først handler når de er sikre på at planene blir gjennomført fullt ut. På selve det italienske fastlandet står den 5. og 8. armé på linje Neapel—Foggia. Hvor langt de allierte akter å presse tyskerne tilbake er ennå usikkert, det er meget som taler for at de ikke er interessert i å øsle altfor meget av sine krefter på en vanskelig framrykking gjennom halvøya. De har allerede skaffet seg flyplasser som betyr at nye store deler av Tyskland kan bombes, og selv om en nærmere framrykking mot den tyske grense gjør bombemulighetene stadig mer fordelaktige, er det ikke sikkert at det lønner seg.

Den tyske motstanden i Italia er øyensynlig meget sterk. Under felttoget på Sicilia ble det sagt at tyskerne bare hadde omlag 4 divisjoner i alt i Italia. Senere opplyses det at tyskerne har minst 15. Dette siste er neppe riktig, og det ville være uforståelig at Hitler hadde høve til å føre så mange nye divisjoner til Italia den korte stunden mellom Mussolinis avgang og Badoglio's kapitulasjon. Men i alle tilfeller har tyskerne betydelige styrker i Italia, og de forstår å utnytte dem. De eier øyensynlig framleis en ganske høy kammmoral, det er i det hele tatt lite som ennå tyder på svekkelse av disiplinen blant de tyske soldater.

Tyskerne har forsøkt å mobilisere italienerne, eller å beholde de italienske militærenheter intakt. Dette er blitt en fullstendig fiasko. Med all ønskelig tydelighet vises det at 90 %, kanskje mer, av den italienske befolkning er motstandere av både den tyske og den italienske fascisme. Italienske tropper har i mange tilfeller kjempet aktivt mot tyskerne, fordi de føler de tyske tropper som sine virkelige fiender.

Engelske og amerikanske flåteenheter deltar aktivt i kampene. Det viser hvor meget situasjonen har forandret seg, når nå store allierte krigsskip kan operere like i nærheten av nacistenes flyplasser. Det var en av de første bitre erfaringer engelskmennene gjorde under denne krigen, at slagskip ikke kunne settes inn med full effektivitet uten å være tilstrekkelig sikret fra luften. I dag er det de allierte som har luftherredømmet. Og det betyr meget.

GERILJAVIRKSOMHETEN I «FESTUNG EUROPA»

Etter hvert som krigen nå mer og mer nærmer seg er akutt situasjon på fastlandet, vil spørsmålet om geriljavirksomheten innafor «Festung Europa» få en enorm betydning.

Det kan i denne forbindelse være interessant å nevne det punkt i Haagkonvensjonen av 1907 som omhandler geriljakrig. Det heter her at sivile personer med våpen i hand kan delta i kampen for sitt land under offiserers førerskap, når de har kjenningstegn og bærer sitt våpen åpent. Er disse forutsetninger til stede, gjelder de samme bestemmelser med hensyn til krigføring, fangenskap o. l. som for vanlige regulære armeer.

Tyskland har sjøl vært med å underskrive dette, men har gjort grove brudd nettopp mot disse punkter både under den forrige og denne verdenskrig. I forrige krig ble flere tusen belgiere henrettet som om de skulle være forbrytere og ikke ærlige kjempere for sitt land på fullt lovlig måte — og i denne krig er behandlingen den samme overalt hvor regulær geriljavirksomhet dukker opp.

Hva er så geriljavirksomhet? Det er krigen på den indre front bak fiendens linjer. Hensikten med geriljaen er å svekke fienden i dennes eget område, binde hans styrker, ødelegge hans moral og skape forutsetninger for gjennombrudd av egne og allierte styrker. Geriljakrigen stiller store krav til sine utøvere både legemlig og sjelelig, men så kan også resultatene bli av stor, til dels avgjørende betydning.

Sovjet-Unionen er det land som best har forstått å organisere gerilja-

virksomheten i denne krigen, og det er ikke små resultater som er oppnådd. I flere tilfelle har partisanene befridd landsbyer og reddet tusener av russere fra å bli sendt til Tyskland. I de tre siste uker av august har russerne meldt følgende resultater av geriljavirksomheten: 1988 drepte tyskere og vasalltropper, erobret eller ødelagt 208 biler, 927 jernbanevogner med bl. a. 450 tonn drivstoff foruten mengder av våpen og ammunisjon, 80 lokomotiver, sprengt 67 bruer og tatt 400 fanger.

I tillegg til de direkte resultater kommer så den stadige usikkerhet hos tyskerne i de områder hvor geriljavirksomheten er i gang. Da staben for det 116. tyske regiment ble knust nord for Novorossisk, fant man bl. a. følgende dagsordre fra sjefen for regimentet, von Epp, om kampen mot partisanene: «Partisanavdelingenes kjerner opererer i skogtraktene og har foretatt tallrike angrep mot våre avdelinger og transport. Soldater og offiserer forsvinner. En av våre avdelinger som skulle ledsage en transport, er ikke vendt tilbake. På ett sted ble 20 soldater drept. Befolkningen slutter seg i stadig større grad til partisanene. Jeg forplikter derfor avdelingene til bare å sende transporten under sterk bevoktning.»

Etter hendingene i Italia har geriljavirksomheten på Balkan blusset ytterligere opp. De to innbyrdes stridende grupper i Jugoslavia, som tilsammen teller godt og vel 300 000 mann under Mihailovitsj og Titos ledelse, har nå sluttet seg sammen. Alle grupper på Balkan er kommet under enhetlig le-



ETTER "HÅNDSLÅG"

Wendel Willkie nemner i boka si «En verden» at en grundig forståelse av folkene i Det fjerne Østen er et vilkår for en virkelig seier. Forståelsen må gjøre det mulig å samarbeide også med Kina om oppbyggingen av en ny og rettferdigere verden. Gode kår må også sikres for kineserne, som utgjør innpå 1/4 av jordens folk.

Ved begynnelsen av vårt århundre var Kina et feudalt samfunn med et byråkratisk og korrump styre. Den sentrale statsledelse var svak, og kunne ikke yte motstand mot fremmed imperialismen. Deler av landet var under utenlandsk kontroll, og fremmede tropper var stasjonert i Kina. Eksterritorialretten fritok andre lands borgere fra å betale skatt og fra å bli dømt etter kinesisk lov. Endelig var tollsatsene diktert av utlandet og skulle ikke overstige 5% av verdien på de importerte varer.

De utenlandske inngrepene og især den lave tollen gjorde Kina til et dumpingområde ute av stand til å bygge opp en egen industri, så de gamle næringsveiene og skapte en ubørt elendighet. Avhengigheten av utlandet og den stadig økende motsetning mellom den foreldete samfunnsform og interessene til det framvoksende borgerskap og arbeiderklassen, førte til revolusjonære bevegelser. I 1911 ble keiserdømmet styrtet og Sun-Yat-Sen ble president. Etter revolusjonen fulgte et kvart århundre med innbyrdes kamper og en like stor maktløsheit overfor de imperialistiske statene som før. Sun-Yat-Sens største betydning knytter seg kanskje til den innflytelse han kom til å øve gjennom sitt forfatterskap. Han gikk ikke bare inn for et politisk systemskifte, men tilskjedd inngripende reformer. Den nasjonale gjenreisning og innføring av demokrati sto øverst på programmet. De sosiale planene nærmet seg kommunismen. Men det gjaldt å sikre seg økonomisk støtte, og Sun-Yat-Sen ville derfor gå fram med lempe. En jevnere deling av jorda og statens overtaking av industrien skulle nås ved beskatning. Han la forresten stor vekt på å utvikle den siste som grunnlag for velstand, det skulle skje idet en dro nytte av privat initiativ og på samme tid ved kontroll hindret at det oppsto en klasse av hva han selv kalte «parasitiske kapitalister».

Skal en dømmes Sun-Yat-Sens politiske program, må en huske at det er satt fram for Sovjet hadde bevist at det var mulig å gjennomføre industrialisering på samfunnsmessig planholdsgrunn. En må heller ikke glemme at den nasjonale gjenreisning var nødvendig som innledning til reformene om en skulle unngå inngrep fra utlandet, og at det derfor var om å gjøre for Sun-Yat-Sen å vinne borgerskapet for sitt parti — det såkalte Kuo-Min-Tang (Kinas nasjonale Folkparti). Han gjorde det ved å love å sikre borgerne mot de stadige revolusjonene, mot «revolvergeneralens

plyndringer og mot de fremmedes hensynsløse utnyttning.

Selv uttrykte Sun-Yat-Sen sitt forhold til den radikale bevegelse med setningen «Vi er kommunister i framtida, ikke i nåtida». Men hvor nær han likevel sto kommunistene ser en av at han i 1923 kunne opprette et latimt samarbeid med dem og med Sovjet.

Etter Sun-Yat-Sens død ble Tsjang Kai-shek partiets sterke mann. Opprikelig hørte han til den venstre fløy, men hensynet til borgerskapet og angsten for intervensjonen drev ham snart mot høyre og førte i 1927 til brudd med kommunistene. Bruddet illustrerer at det er umulig å få kapitalistene med på sosialisering. Det ble de borgerlige kretsene som sikret seg makta, og Tsjang Kai-shek har ledet en rekke felttog mot kommunistene, som vant en tallrik tilhengerskare i de sydlige provinser i Kina — særlig i årene etter 1923 da den nasjonale regjering ble dannet og gjorde krav på herredømmet over hele landet. Denne regjeringa ga en rekke sosiale lover og ga regler for overtid, forbød arbeid av barn under 14 år osv. Men lovene ble ikke satt ut i livet på en effektiv måte.

I et land hvor 65% av bøndene, som utgjør 1/4 av folket, har så lite jord at de knapt nok kan berge livet, mens 80% av jorda i en rekke provinser eies av bare 3% av befolkningen, og hvor den offentlige statistikk viste at mannlige arbeidere med 10—12 timers dag tjente ca. 250 kinesiske dollar årlig, mens en familie på 5 personer trengte mellom 415 og 500 dollar for å leve, var langt mer radikale reformer påkrevet. Særlig det bevisste folket i Sydkina flokket seg villig om kommunistenes program, som ikke bare ville samle til kamp mot imperialismen, men ville nasjonalisere bankene og industrien, fordere godsiegnens jord, innføre tarifferte lønninger og i det heletatt skape et sosialistisk samfunn.

Partiet Kuo-Min-Tang fortsatte å svinge til høyre. Regjeringa, som helt ble dominert av partiet, nøyde seg ikke med å forfølge alle radikale elementer innen fagbevegelsen, men også kommunistene som sine verste fiender. I 1931 gikk Japan uten krigserklæring til krig mot Kina for å rane til seg makta i Manjuria. Allerede året etter foreslo kommunistene å samarbeide med regjeringa om å beskytte landet. Forslaget ble forkastet. Men de japanske overgrepene fortsatte også etterat Mansjukuo var dannet som en «sjelstendig» stat under Japans kontroll.

I Kina reiste det seg en voldsom opinio p. g. a. regjeringas manglende motstand. I 1937 kom forsøringen med kommunistene som skulle vært kunngjort den 15. juli. Men japanerne fant det hensiktsmessig å foregripe begivenheten, og den 8. 7. 1937 innledet de den nåværende krig. I løpet

av krigsårene har det vært fullt samarbeid mellom partene i Kina. Det er blitt opprettet et politisk råd hvor alle partier er representert. Kommunistiske armeer har utmerket seg i kamper side om side med de andre enheter og de har vært de ledende i geriljaen, som har vært like intense som i Jugoslavia og Sovjet. Krigsinnsatsen har kostet store anstrengelser, men allerede nå er mye oppnådd. Utlandet har gitt avkall på eksterritorialretten og på konsesjonene sine — avtalene m. h. t. tolltariffen ble opphevd allerede i 1933. Den nasjonale bevissthet er endelig og definitivt våknet.

Det avgjørende blir hvilken politikk lederne i Kina står inn på etter krigen. Tiltaksplanen som i krigsåra har sunnet sted mellom Kina og Sovjet vil muligens få betydning. Denne tiltaksplanen kommer bl. s. til uttrykk i Madame Tsjang Kai-sheks bok «Mitt frie Kina», hvor hun erklærer at Sovjet er det eneste land som fra første stund ytet Kina en virkelig effektiv hjelp i form av lån og materiell. Det vil også kunne få litt å si for utviklinga at Sovjet så tydelig har vist styrken ved sitt system — at Samveldet har bevist overfor hele verden at det på 25 år har klart å skape Russland om fra et utpreget agrarland til et land med likevekt mellom jordbruk og industri, og at verden har innsett verdien av jordbrukets kollektivisering som middel til å innføre moderne, vitenskapelige dyrkningsmetoder.

Kinas hovedoppgaver etter krigen vil bli industrialisering, modernisering av jordbruket, organisering av sitt eget samfunn og samarbeid med Samveldet, Sovjetunionen og Storbritannia. I dette samarbeid må Kina komme til å spille en betydningsfull rolle i kraft av sin størrelse, som er nesten lik Europas og i kraft av sine mellom fire og fem hundre millioner borgere. Samarbeidet må være fri for imperialistisk utbytting, fri for raschat og det må godkjenne folkets rett til sjøl å bygge sitt land og sjøl bestemme sitt styresett.

Pessimistisk fylkesmann.

Fris Hassel, «fylkesmann» i Hedmark, dikterte forleden sin sekretær et brev. Da han kom til det obligatoriske «Heil og sæl», rynket han foraktelig på nesen og sa: «Gi fanden, vi setter arbeidsdagst vi . . .»

Da en av nasjonsførerene kom opp til ham, svært betenkt over utviklingen og ville gå av som ordfører, sa Hassel idet han klappet ham på skulderen: «Det er for seint, det er for seint . . .»

Ja, det er nok for seint, ellers så hadde kanskje Hassel . . . ?

Politifullmektig Eilifsen ha om å få tale med en norsk prest for henrettelsen. Nasistene viste seg like taktsfulle som sine tyske læremestere og sendte bud etter nasibiskopen Frøyland.

Blant de undertrykte lenda sto Danmark lenge i en særstilling. Offisielt ble de danske myndighetene respektert og den danske levestandarden var høyere enn så vel Tyskland som de andre undertrykte landas. Med denne holdningen sin mente tyskerne for det første å kunne drive danskene til større ytelser enn det ville være mulig under direkte herredømmet, og dernest ville de nytte Danmark som et propagandeksempel på nasistisk nyordning i Europa.

Hak denne fasaden var imidlertid ikke forholdsvis så bra. De tyske overgrepene ble stadig større etterfor administrasjonen og rettsapparatet, og landets direkte krigsytelser til Tyskland vokste. Vi nevner bare at om lag 50 av den danske landbruksproduksjonen ble eksportert til Tyskland, bare inntil 1. mars i fjor var det plassert tyske militærordre til de fleste bedrifter for 35,7 milljonen kr. Medregnet bare ordre på over 2 mill. kr., og om lag 25 000 danske arbeidere arbeider på tyske anlegg i Tyskland og Norge. Denne store kontinentale arbeidere skyldes ikke tyskvennlighet hos de danske arbeidere, men arbeidsløshet og sterkt senket levestandard for den danske arbeiderbefolkning.

Da den danske regjering i år ble tvunget til å utkrive valg, viste det seg at mer enn 23% av det danske folk var antisemittisk. Likevel kom det først i sommer til virkelig skarp kamp mot nasistene. Det var den økte eksporten av levnedsmidler som ga det endelige støtet. Som protest mot plyndringen av landet gjennomførte de danske arbeidere i juli en rekke sabotasjehandlingar mot jernbaner, kaier, ferjer og kjølelager. Samtidig brøt det ut en rekke streiker. Streike- og sabotasjebevegelsen vakte uterikt i august, så tyskerne utførte unntakstilstand i København. De danske arbeidere svarte med generalstreik. Streiken var meget vellykket og den ble understøttet av streikebevegelser i Aalborg, Odense og Randers. Tyskerne ville at de arresterte arbeiderledere og sabotører skulle stilles for tysk krigsrett, men aksjonene fra arbeiderne var så sterke at den nasistiske Scavazzi-regjeringen ikke våget å gi etter for kravet, og tyskerne så seg til slutt tvunget til å oppheve unntakstilstanden og la de arresterte arbeidere bli løslatt.

Under den åpne situasjon som oppsto, ble den bebudede innkallelisen av riksdagen utsatt, og tyskerne trakk sammen store militær- og politistyrker i landet. Men arbeiderne fortsatte kampen, og fikk tilslutning fra alle befolkningslag. Tyskerne hadde bl. a. tatt i bruk det store forsamlingslokalet Forum, som så danske sabotører sprengte i lufta.

Den 28. august ble den tyske sendemannen i København kalt til Berlin, og den 29. ble det erklært militær unntakstilstand for hele Danmark. Nå viser det seg at hvilken grad bevegelsen hadde forplantet seg gjens-

Har dere truffet sønne som leser en hemmelig avis på tre minutter og så legger den fra seg og sier at det ikke var noe i dag? Hvis disse menneskene treffer noen venner litt senere, som spør spent: Har du noen nyheter i dag? Så svarer de at jada de har lest dem (det er klart de har lest dem!) — men «det var ikke noe». Ja, det var kanskje litt bombing hist og her og en to tre konsolter og noen greier borta på Aleutene og kanskje ett og annet i Kina, men det var ikkenoi.

Har dere latt noen se avisen og fått høre: Men tar du gå med slik på deg da? (De hadde vel ventet en skulle ha den i en snor eller at gunstig vind skulle bære den fra mann til mann.) Men de er nok så takknemlig likevel. De leser så det første og så leper de av gårde og forteller at Orel er falt. — Er Orel falt? spør noen midt mellom skepsis og håp. Jada, jada, og Novorossisk er falt! Men så blir tilhøreren for alvor skeptisk. Det kan da ikke være mulig. Er du aldeles sikker? — Sikker ja, jeg har selv lært

det (hvis han ikke tilmed har hørt det). I allfall var det noe med Orel. — Kanskje bombet? Omringet? Angrepet? — Ja, kanskje det, men noe var det. Og så Novorossisk! — Ja, var den falt da? — Tja, falt skikkelig . . . men det var noe med Novorossisk også . . .

Det er slik det oppstår. Det er slike mennesker som i sin sensasjonshyst og for å gjøre seg selv interessante på skjebnesvangre begivenheter, skaper den forvirring og øker den usikkerhet som gjør oss så lite skikket til å vurdere. Det er slike folk som ikke estimere den illegale presses slik og risiko høyere enn til å triumfere over at de overhodet har kontakt med den — samme hva det står der, når det kommer til stykket!

Vi minner alltid om en ting i avisen, at den skal bringes videre til pålitelige folk. Vi vil også minne om at den skal leses! Lær å lese igjen, det er en vanskelig kunst. Gjør som noen vi vet om: Hør hverandre i lekser. Og så skal den gå videre!

nom hele det danske folk. Dansk politi mistet 6 lystra ordre, og før sjefen for den danske flåten ble arrestert av tysk politi, rakk han å gi ordre til at marinestyrkene enten skulle søke å nå avens havn eller senke. Tidlig om morgenen gikk 7 mindre danske marinesfartøyer ut og nådde avens havn med full last av sivile og militære passasjerer. 200 danske sjømenn besøkte havna på mannskapene på den øvrige danske flåten rakk å senke eller stikke i branntåtene. Disse patriotiske sjømennene klarte i flere timer å holde stand mot godt utstyrt tyske styrker som skulle forhindre at flåten ble ødelagt. De ofret livet sitt for å forhindre at disse båtene skulle kunne tas i bruk av den tyske armé.

Unntakstilstanden knokket ikke den danske frihetsfronten. Den vokste i dybden og bredden. Tyskerne fikk ingen hjelp av dansker og måtte sjøl besørge forvaltnings- og polititjenesten. 200 danske kommunister som var sittet i konsentrasjonsleir i 2 år etter å ha blitt fengslet av de danske myndighetene i strid med dagjeldende dansk lov, nytte havet til å slå ned vakt og komme på frifot.

Sverige har hittil vist en korrekt holdning, idet de danske flyktningene ikke er internert og sannsynligvis vil få fritt høve til å slutte seg til de frie danske styrkene hos de allierte. Den danske sendemannen i Stockholm sendte den 2./3. ut en erklæring, hvor han sier: «Da den danske konge er forhindret fra å utøve sin konstitusjonelle makt og regjeringen er opphørt å fungere, har jeg underrettet om at jeg verneer Danmarks interesser i Sverige. Jeg tar ikke imot ordre fra det nye styre i København.»

Det danske folk kjemper videre. Stadig kommer det meldinger om sabotasjehandlingar mot kommunika-

sjonene og mot industri som arbeider for Tyskland. Tyskerne har ifølge melding 3./9. måttet sette inn nye styrker og endog stupbombefly mot de danske patriotene. Sin vanlige praksis tror nå tyskerne gisler, men arbeiderne tar også nye kompeteter i bruk. De går på arbeidet, men står uvirksomme på plassene sine. Det gjør seg gjeldende mangel på matvarer, og forsyningene til bedriftene er gått ned med 50%.

Det danske folket har reist seg, det har vist vegen for hele det undertrykte Europa. Arbeiderklassen må gjennom sabotasje og uvirksomhet stanse den tyske produksjonen. Hele folket må slutte opp om friskarebevegelsen for å møte de tyske overgrepene.

Rådet for de australske fagforeninger har i et brev til den engelske arbeiderleder sir Walthar Citrine og til generalsekretær Sjernik i den russiske landsorganisasjon uttrykt ønsket om å delta i arbeidet til den russisk-engelske fagforeningskomité. Det foreslår at komiteen skal utvides slik at også andre forente nasjoner kan delta.

Den norske statsgjelden er nå tredoblet i forhold til tiden før okkupasjonen. Medregnes tyskernes rekvisisjoner av penger i Norges Bank, er den mer enn seksdoblet. Dette betyr at statsgjelden pr. innbygger er oppe i 1500 kroner.

I Elsass er nye ti personer blitt henrettet. I motsetning til alle tidligere dommer er de ikke anklaget for å være «kommunister». Deres forbrytelse består nå i at de hadde omgått med planer om å felle Tyskland i ryggen.

delse, underlagt hovedkvarteret i Kairo. Britiske og amerikanske offiserer har overtatt utdanningen av partisanene, og de allierte forsyner den nye armeen med levnettsmidler og moderne våpen.

I Jugoslavia er det flere ganger kommet til regulære slag mellom tysk/italienske tropper og partisanene, men de har aldri greid å ta knekken på partisanvirksomheten. Derimot har partisanene rensat store områder for okkupasjonstropper. Da det er en stor gjennomgangstrafikk i Jugoslavia, har partisanenes viktigste oppgave her vært å ødelegge kommunikasjonslinjene. De har stadig vært årsak til store ødeleggelser på de viktigste jernbanestrekninger. Togene er blitt stående opp til 14 dager, og er ikke før kommet i gang igjen før nye ødeleggelser finner sted. Trafikken av olje fra Romania på Donau har også vært utsatt for partisanene fra Jugoslavia med stort hell. Det er nå sendt ut et opprop om at alle jugoslaviske patrioter skal holde seg beredt til den avgjørende kampen, som kan komme når som helst.

Også i Hellas har kampene blusset opp i det siste, og store deler nord og øst i landet er befridd for aksetropper. Ved siden av partisanene er det her 10 divisjoner ferdige til når som helst å danne en armé så snart signalet kommer og våpen blir skaffet.

I Albania har partisanene allerede gjenerobret halvparten av sitt land, og italienerne trekker seg stadig tilbake uten kamp.

Sin vane tro lar tyskerne straffen gå utover den fredelige befolkning i disse land, men svaret fra folket er her som overalt ellers: øket motstand i form av streiker o. l. og øket tilslutning til partisanene. Rekkevidden av partisanvirksomheten på Balkan forstår en best når en hører at ca. 60 aksedivisjoner må holdes her.

Fra Frankrike har det vært sparsomt med meldinger om geriljavirksomhet en tid, men den 20. august ble det meldt at det var kommet til sammenstøt mellom franske og italienske soldater i Øvre Savoyen. Hele kretsen er erklært i krigstilstand. Senere er meldt at det stadig forekommer overfall på okkupasjonstroppene, som tilføyes stor skade, praktisk talt uten tap for franskmennene. Ikke minst i Frankrike er det en godt organisert geriljavirksomhet som på gitt signal vil slå til for fullt.

Utviklingen i Danmark vil sikkert også føre med seg organisert geriljavirksomhet, og i vårt land er i dag partisaner og aktivitet under ledelse av norske offiserer. Sovjet-Unionens informasjonsbyrå meldte den 26. august bl. a.: «Det forekommer stadig oftere at partisaner angriper tyske lager og øver sabotasje. Med dette påskyndes de norske patrioters frihetskamp. De forhenværende offiserer i den norske armé spiller en betydelig rolle. Mange av dem er gått inn i de tyskefiendtlige organisasjoner

For et år siden sto Hitler's arméer ved Stalingrad og trengte russerne tilbake i Kaukasus. I dag står de 600 km vest for Stalingrad, og de siste tyske og rumenske tropper evakuerer fra sitt brubode på Tamanhalvøya til Krim. Den røde armé har befridd $\frac{3}{4}$ av de områder som nacistene hadde besatt, og sommeroffensiven alene har befridd områder åtte ganger så stort som Danmark. Det er resultatet av den sommeroffensiven Hitler hadde lovet sine partifeller — at de tyske hærmasser er blitt tvunget til et tilbaketog som militært står uten sidestykke i historien.

Det spørsmål som i dag opptar alle er: Klarer russerne fortsatt å holde tempoet i framrykkingen sin, og vil de under denne offensiv drive tyskerne enda lenger tilbake? Bare den russiske militærledelse kan svare på dette spørsmål. Når en imidlertid gjennom bruddstykker av møter gjennom den russiske radio får inntrykk av stemningen blant det russiske folk

og har stilt seg i spissen for partisanbevegelsen. Dette er bakgrunnen for forordningen om å føre offiserene som krigsfanger til Tyskland.»

At tia nå er kommet for aktiv geriljavirksomhet, kan det neppe være tvil om. De siste hendene her i landet viser klart hva vi går i møte, og det eneste svar som vil bli forstått, er krig med våpen i hånd. Man skal heller ikke se bort fra den store hjelp godt organiserte partisaner vil være for alle de nordmenn som i dag arbeider på tyske anlegg — et arbeid som det snart må bli slutt på. Her kan partisanatroppene tre støttende til ved å oppta disse nordmenn. De vil ha et sted å gå når de forlater tyskeranlegga, og de får høve til å arbeide aktivt med på Norges befrijing.

Den store betydning geriljavirksomheten vil ha under sjelve okkupasjonen kan en lett tenke seg. Når det gjelder å opprette de første bruhoder, vil et intimt samspill mellom invasjon- og partisanatroppene spille en stor rolle, likeså ved okkupasjon av flyplasser, administrasjonssentra o. l.

For å gjennomføre en helt effektiv geriljakrig må samarbeidet mellom partisanene og stedets befolkning være det beste. Denne krigen er total, og den norske befolkning må, som verdens øvrige sivilbefolkning, være villig til å ofre for seier og frihet. Noen lefling med fienden må ikke bli tålt på noe område. Det må stå klart for alle at terroren får vi enten det drives geriljavirksomhet eller ikke. Veien er klar: Slutt opp om partisanene overalt hvor de dukker opp. Også kvinnene må ta del. Kan de ikke gjøre noe annet, må de utdanne seg til sanitetstjeneste. Ingen oppgave er for liten — intet offer for stort. Den tia vi går i møte vil kreve alt av oss alle. Det vil stilt ytterligere krav til oss om disiplin, mot og slutt på all sleivkjøst og annen ufersiktighet. Nordmenn: Slutte rekkene!

så kan en nesten tro at intet lenge kan stoppe de russiske soldater.

Det er imidlertid ganske vesentlig å være oppmerksom på at den tyske hær på Østfronten vel er slått, men den er ikke tilintetgjort. Det tyske tilbaketog skjer tvungent, men de tyske generaler har likevel klart å hindre kaos og sammenbrudd. De har tapt enorme mengder av forsyninger og krigsmateriell, men hovedmengden av sine våpen har de fått med seg. På sin side begynner forsyningslinjene for de røde arméer å bli lange, og de legger automatisk en demper på framrykkingen.

Dermed er det imidlertid ikke grunn til å trekke den slutning at den russiske framrykking har nådd sin grense for denne gang. Nacistene holder ennå områdene vest for Melitopol og selve den nederste del av Dnjepr, der den lager en stor bué ved Dnjeppetrovsk. Nacistene vil sette alt inn på å holde den nåværende frontlinjen for dermed å redde sin stillinger på Krim. Russerne vil på sin side forsøke å kjøre en kile inn i de tyske stillinger nordfra ved å gå over elven og rykke sydover fra områdene ved Kremensjug. I alle tilfelle vil de øve et meget sterkt press på de tyske stillinger.

Mellom Saporosje og Kiev holder russerne nå hele den østre breidd av Dnjepr. Foran Kiev har de erobret en øy like overfor byen, og har de tyske stillinger i byen under direkte ild. Russerne har også nådd fram til Dnjeprs østre breidd i en lengde på 160 km nord for Kiev.

En av de viktigste begivenheter under kampene på Østfronten har vært russernes gjenerobring av Smolensk. Byen ble tilbakeerobret temmelig nøyaktig 2 år etter avslutningen av det første store Smolenskslaget. Dette slaget, som varte fra midten av juli til utgangen av september, betegnet et avgjørende vendepunkt i krigen. Krigens første fase i øst dengang foregikk tiilsynelatende etter beste tyske lynkrigsmonster. Men ved Smolensk møtte den tyske hær for første gang på hovedstyrkene av den røde armé. For første gang under krigen ble tyskerne møtt med alvorlig motstand, og led et nederlag. Etter tre ukers voldelige kamper gikk initiativet over til russerne, og etter 2 $\frac{1}{2}$ måneders kamper var frontlinjen framleis stort sett uforandret. Dette glimrende resultat skyldtes ikke bare den røde armés utrolige seighet og gode utstyr, men også en helt ny taktikk som ble innebar en utstrakt bruk av offensiv våpen i defensivt øyemed.

Smolenskslaget i 1941 smadret den tyske krigsplan. Den la grunnlaget for det seierrike slag om Moskva seinere på året og dermed også for de begivenheter som har tvunget nazityranniet over på den siste fortvilede defensiv. Smolensk vil derfor husket med takknemlighet også av det norske folket.